

Policy för öppen publicering

Beslutsfattare	Rektor
Ansvarig funktion	Universitetsbiblioteket
Beslutsdatum	2024-10-09
Giltighetstid	Aktualitetsgranskas senast 2027
Sammanfattning	Denna policy anger Göteborgs universitets övergripande mål för det samordnade arbetet med öppen publicering av forskningsresultat samt ansvarsfördelningen för arbetet.

Bakgrund

Ett av Göteborgs universitets mål är att bidra till övergången till öppen vetenskap. Lärosätet arbetar inom ramen för Sveriges universitets- och högskoleförbunds *Färdplan för öppen vetenskap* (REK 2021:1). En omställning till ett öppet vetenskapssamhälle inkluderar öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Publikationerna ska vara sökbara, tillgängliga och användbara i linje med FAIR-principerna¹ samtidigt som de uppfyller etablerade vetenskapliga kvalitetskriterier inom det egna forskningsområdet. Arbetet förutsätter att alla nivåer vid universitetet engagerar sig på ett samlat sätt för att förverkliga dessa målsättningar och tillämpar dem så att de integreras i den ordinarie verksamheten. Göteborgs universitet avser att med denna policy förtydliga hur universitetet ska bidra till öppen tillgång av vetenskapliga publikationer.

Mål

Det finns tre övergripande mål vad gäller det samordnade arbetet med öppen publicering av forskningsresultat vid Göteborgs universitet:

1) Publikationer ska vara öppet tillgängliga

Förutsatt att det är förenligt med forskningens mål och syften ska forskningsresultat vid Göteborgs universitet publiceras med öppen tillgång oberoende av publikationstyp. Publicering med öppen tillgång ska i så hög utsträckning som möjligt ske med öppen licens, bibehållen upphovsrätt och utan embargotid innan parallellpublicering tillåts.

2) Öppen publicering ska vara enkel för forskare

Göteborgs universitet ska göra det enkelt för forskare att publicera öppet i kanaler av hög kvalitet. Sådan öppen publicering kan vara ett meritgivande kriterium för såväl doktorander som etablerade forskare.

3) Ett akademiskt styrt system för öppen vetenskaplig publicering ska främjas

Göteborgs universitet ska främja akademiskt inflytande och ägandeskap inom öppen publicering av forskningsresultat. Universitetet ska delta i sammanhang som leder till utveckling av öppen publicering inom ramen för omställningen till ett öppet vetenskapssamhälle nationellt och internationellt.

Ansvarsfördelning

För att målen ska uppnås behöver universitetet agera på flera olika nivåer, från övergripande ledningsnivå till den enskilda forskaren. Ansvarsfördelningen syftar till att förtydliga hur arbetet med öppen publicering kan komma till uttryck inom ramen för de mandat som finns på olika nivåer.

Universitetsövergripande nivå

På universitetsnivå har universitetsbiblioteket ansvar för att stötta universitetsledningen i att driva verksamheten mot de uppsatta målen. Arbetet bereds i organ som Forskningsnämnden, Utbildningsnämnden och Biblioteksstyrelsen. I arbetet ingår att:

- utarbeta och uppdatera strategier, ambitioner och finansieringslösningar för hur öppen tillgång till publikationer ska åstadkommas
- erbjuda och utveckla centrala tjänster, stöd och utbildning för öppen publicering som möter forskarnas behov
- säkerställa universitetets stöd till öppen publicering oberoende av publikationstyp

---

¹ Se Begreppsförklaring i bilaga, sida 5.

- ansvara för deltagande i Bibsam och dess avtal för öppen publicering, inklusive att påverka den framtida inriktningen
- bevaka kostnadsströmmar och publiceringsetiska frågor i relation till öppen publicering
- följa upp publiceringen med öppen tillgång utifrån bibliometriska underlag.

Fakultetsnivå

Fakultetsstyrelsernas ansvar konkretiseras på institutionsnivå och i arbetet bör ingå att:

- samordna och följa upp institutionernas arbete med att utveckla förutsättningar för enskilda forskares publicering med öppen tillgång och institutionernas arbete med relaterade frågor
- verka för att fakultetens forskningsmiljöer och forskarutbildningar uppmuntrar, stödjer, informerar och utbildar om publicering med öppen tillgång som praxis
- följa upp utvecklingen av publicering med öppen tillgång inom ramen för ordinarie kvalitetsuppföljning.

Forskarnivå

Enskilda forskare bör vid publicering:

- välja att publicera forskningsresultat med öppen tillgång, med öppen licens och att i så stor utsträckning som möjligt behålla upphovsrätten till verket, särskilt som huvudförfattare
- i publikationslistor markera vad som publicerats med öppen tillgång.

Begrepp

Forskare

Med forskare avses i denna policy personer som anger en affiliering vid Göteborgs universitet när de publicerar forskningsresultat.² Huvudsakligen gäller detta anställda vid Göteborgs universitet.

Öppet vetenskapssystem

Öppen vetenskap innebär att forskningen är transparent, tillgänglig och återanvändningsbar för forskning, innovation och utveckling. I ett helt öppet vetenskapssystem täcker dessa principer många olika delar av forskningsprocessen, inklusive publikationer och forskningsdata, källkod, laborationsdokumentation, preregistrering, bibliometriska underlag och sakkunniggranskning. I begreppet inkluderas ofta också aspekter som berör en bredare målgrupp än forskare, exempelvis forskningskommunikation, öppen tillgång till lärresurser och läromedel och ett breddat deltagande i forskningsprocessen (medborgarforskning). Denna policy gäller den del av det öppna vetenskapssystemet som berör öppen tillgång till nya forskningsresultat som ges ut i form av publikationer.

Publicera med öppen tillgång

Öppen publicering kan åstadkommas på olika vis. En distinktion görs ofta mellan fall där publikationen är öppet tillgänglig hos utgivaren och sådana där primärpublikationen är inlåst.

- *Publikationen är öppen hos utgivaren:* tidskriften, konferensskriften, boken eller dylikt publiceras med öppen tillgång hos utgivaren. En publiceringsavgift (som kan ingå i universitetets avtal) kan krävas, men många gånger täcks kostnaderna på annat vis.
- *Publikationen är delvis öppen hos utgivaren, s.k. hybridpublikation:* tidskriften, konferensskriften eller boken ligger huvudsakligen bakom betalvägg, men om en publiceringsavgift har betalats (exempelvis inom universitetets avtal) görs det enskilda bidraget (artikeln, kapitlet) öppet tillgängligt.
- *Parallellpublicering:* publikationen ligger bakom betalvägg hos utgivaren, men författaren kan göra en fulltextkopia av det egna bidraget öppet tillgängligt online, exempelvis i ett öppet repository som Gupea. Om så kan ske och vilken version som kan läggas ut beror på vilka rättigheter författaren har överlåtit till utgivaren och vad denna i sin tur tillåter. Olika versioner kan vara preprint (inskickat manus), postprint (antaget manus, reviderat efter sakkunniggranskning) eller Version-of-Record (den förlagspublicerade versionen).

Publicera med öppen licens

En licens tydliggör för användare vad de får och inte får göra med en publikation. Den dominerande licenstypen för öppet tillgängliga vetenskapliga publikationer är Creative Commons (CC).³ Författaren väljer den licens som bäst uppfyller behoven och kan få stöd av universitetsbiblioteket i valet.

Publicera så tidigt som möjligt

Utgivaren kan kräva att parallellpublicering inte sker omedelbart utan stipulera en embargo tid innan en version får göras öppet tillgänglig efter publicering hos utgivaren. Denna policy förespråkar att det inte ska finnas någon embargo tid innan parallellpublicering tillåts.

---

² Se Regler för affiliering, Dnr GU 2023/3272 för närmare uppgifter om vad som räknas som affiliering till universitetet i anslutning till publicering för den som inte är anställd eller antagen till forskarutbildning vid Göteborgs universitet.

³ <https://creativecommons.org/>

Manuskriptet kan också laddas upp i ett repositorium eller annan plats på nätet innan förlagspubliceringen skett. Detta brukar kallas preprint och är standard inom vissa discipliner men ovanligt inom andra. Då parallellpublicering i detta fall sker före publicering betraktas det som att det inte förekommer ett embargo. Om omfattande ändringar har gjorts mellan inskickad version och publicerad version bör parallellpublicering av postprint eller Version-of-Record övervägas.

FAIR-principerna

FAIR står för Findable (sökbara), Accessible (tillgängliga), Interoperable (kompatibla) och Reusable (användbara). Det beskriver i grunden en uppsättning principer som forskningsdata och associerade metadata ska uppfylla för att vara tillgängliga och användbara. Principerna har också kommit att tillämpas på publikationer och tillhörande metadata.⁴

Bibsam

Bibsam är ett konsortium av svenska lärosäten, myndigheter och statliga forskningsinstitut. Bibsam förhandlar avtal för tidskrifter och databaser för konsortiemedlemmarnas räkning. Detta inkluderar avtal för att publicera med öppen tillgång. Bibsam är förlagt till Kungliga biblioteket.⁵

---

⁴ <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/fair.html>

⁵ <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/bibsamkonsortiet.html>